

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Polityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžyniena ad 9 ran. da 4 hadz. wieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaaja daražej.
Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

Савецкія „ведзьмы”.

Кожны, хто чытаў гісторыю сярдніх вякоў Зах. Эўропы, ведае, што тагды было гібель так зв. вядзьмарскіх працэсаў. Калі каго запозрылі ў зносінах з нячыстай сілай, бралі ў турму і там прымушалі „прызнацца” да ўсіх сваіх вядзьмарскіх штук. Была распрацавана нават адумаслова працэдура, паводле якой паступалі ў такіх выпадках. Была напісана і выдана адумаслова кніга, як-бы „кодэкс карнага паступання” адносна вядзьмароў і асабліва вядзьмаў, кніга гэта называлася „Malleus maleficarum” („Молат на вядзьмы”).

Вось-жа паводле гэтага „Молата” працэдура з вядзьмамі была такая: калі ўлады атрымалі данос, або і так запозрылі якую жанчыну ў вядзьмарскіх штуках, яе раз-жа арыштоўвалі і пачыналі дапытваць. Допыты адбываліся пасярэдніяваковаму: спачатку загадывалі прызнацца да „ўсяго”, гроззячы рознымі мучэньнямі; калі такая няшчасная жанчына цвярдзіла аб сваёй нявіннасці, яе бралі на катаваньне: білі, заганылі пад ногі іголкі, а ўрэшце прыпальвалі гарачым жалезам, а гэта з тэй мэтай, каб дабіцца ад яе „праўды”. Скатаваная і прыпечаная агнём жанчына „прызнавалася” тагды да ўсяго, чаго хацелі каты: казала, што яна была ў зносінах з чортам, што прадала яму сваю душу, што старалася шкодзіць людзям пры помачы нячыстай сілы, і нават прызнавалася да таго, што спала з чортам, як з мужам... Пасля атрымання такіх „прызнанняў”, пісалі акт абвінавачвання, ладзілі працэс і ў рэзультате „ведзьму” палілі на агні.

За што іх так каралі? Трэба ведаць, што ў тыя часы калі здарылася якое агульнае няшчасце, як пошасць, паводка, неўраджай, пажар, землятрасенне і г. п., то ўсе гэтыя няшчасці прыпісвалі вядзьмам і былі пракананы, што разам з зніштажэннем вядзьмаў згінучы і няшчасці...

Нешта падобнае цяпер робіцца і ў саветах, толькі ў іншым кірунку: там судзяць не за зносіны з чортам, а за зносіны з буржуазіяй. Запозрыўшы каго ў палітычным „вядзьмарстве”, бяруць яго ў Г.П.У. і... прызнавайся. Пад тэрорам людзі часта прызнаюцца, як тыя „ведзьмы”, да ўсяго, што патрэбна саветам. Хто сьлядзіў палітычныя працэсы Рамзіна, Макданальда і інш., той часам ня мог надзівіцца з „прызнаванняў” розных савецкіх „шкоднікаў”. Гэтыя шкоднікі часам болей вінавацілі сябе, чым пракуратура; гаварылі на сябе нябывалыя рэчы. Рабілі гэта яны таму, што спадзяваліся палёгкі і таму што бачылі, што гэта падабаецца савецкім уладам...

У такіх савецкіх „ведзьмы”, якія прызнаюцца да ўсяго, чаго толькі хочуць камуністы, трапілі і „нашы” дзеячы, быўшыя паслы з Грамады і Змаганьня, аб арыштаванні каторых мы пісалі ў „Б. Крыніцы”. Каб ня быць галаслоўнымі, падаём тут з камуністычнай прэсы „прызнанні” некаторых

арыштаваных. Такі напр. Дварчанін пасля арышту заявіў так:

„Існуючая на Савецкай Беларусі контррэвалюцыйная нацдэмаўская арганізацыя, да якой і я таксама належаў, ставіла перад сабой наступныя мэты і заданні: зваліць савецкую ўладу ў Б.С.С.Р. шляхам узброенага паўстання пры дапамозе польскіх фашыстаў, стварыць буржуазна-дэмакратычную беларускую рэспубліку з міністрамі і прэзідэнтам на чале, уключыць у гэтую Беларускую буржуазную рэспубліку таксама і Заходнюю Беларусі і цесна звязацца з фашыстоўскай Польшчай. У гэтай Беларускай Народнай Рэспубліцы мы думалі ўвесці буржуазную канстытуцыю, якая-б давала ўсе правы і прывілеі буржуазіі, абшарнікам і кулакам. Мы імкнуліся таксама зноў увесці капіталістычны лад як у горадзе, так у вёсцы, а значыць аддаць назад капіталістам фабрыкі, забраныя ў іх у часе рэвалюцыі, аддаць назад абшарнікам іх зямлю, сагнаўшы з яе сялян-калгаснікаў, вярнуць на сваё месца кулакоў, даўшы ім зямлю, якой цяпер карыстаюцца былыя беднякі-калгаснікі і сяляне аднаасобнікі. Далей мы хацелі скасаваць усе правы, якімі рабочыя карыстаюцца цяпер у Савецкай Беларусі: скасаваць 7—8 гадзінны дзень, соцыяльнае забяспечанне, прафэсійнальныя саюзы і г. д., апроч таго мы хацелі стварыць буржуазнае войска і паліцыю, увесці буржуазную сыстэму падаткаў, галоўны цяжар перакладчы на працоўных”.

Гэтак „прызнаецца” Дварчанін. А вось і „прызнанне” другой савецкай „ведзьмы” Рака-Міхайлоўскага:

„Калі мы пераканаліся, што Грамада, наперакор нашым плянам і спадзяванням, хутка расьце, і масы, ёю агорнутыя, усё больш актыўна выступаюць да барацьбы, польскі фашызм разграміў Грамаду пры дапамозе яе кіраўніцтва”.

„Прыхільныя адносіны ангельскіх фінансавых кругоў да прэтэнзіі Германіі на Данцыг і польскі калідор узамен за адступленне Польшчы Савецкай Украіны паставіла перад нашым Беларускай Цэнтрам у Вільні задачу ўключыць у гэтыя пляны таксама і Савецкую Беларусі. З гэтай мэтай Беларускай Палітычны Цэнтр у Вільні праводзіў настойлівыя перагаворы з прадстаўнікамі польскага ўраду”.

А цяпер „прызнанне” Бурсэвіча:

„Я стаў тайным агентам польскай дэфэнзавы ў чэрвені 1926 году. Я паведамляў пра ўсё, што рабілася ў Грамадзе, а таксама пра ўсё тое, што мне было вядома пра дзеяльнасць членаў К.П.З.Б. Праз увесь час маея працы ў дэфэнзаве, я атрымоўваў з дэфэнзавы па 300 злотых у месяц аж да таго моманту, калі быў арыштаваны ў студзені 1927 г. Перад арыштам дэфэнзава абяцала мне, што будзе памагаць маея сям’і ўвесь час,

пакуль я буду ў турме. І праўда, Дварчанін амаль што кожны месяц выдаваў маея сям’і па 150—200 злотых.

„У 1930 г. у Вільні ў часе нарады было пастаноўлена, што да моманту, пакуль выбухне вайна паміж Польшчай і С.С.Р., якая мае распачацца альбо восенню 1933 г., альбо вясной 1934 г., я — Бурсэвіч, Рак-Міхайлоўкі, Мятла і іншыя павінны прыгатаваць у Б.С.С.Р. усё, што магло-б запэўніць удачны вынік вайны”.

А напаследак і „прызнанне” Кахановіча, які відаць быў арыштаваны раней:

„Рак-Міхайлоўскі, Луцкевіч, Астроўскі, Мятла, Валашын і іншыя правадыры беларускага нацыянальнага руху, каб падарваць рэвалюцыйную працу К. П. З. Б., перафарбоўваюцца на рэвалюцыйны колер і на словах стараюцца даказаць свае палявеныя. Усе яны стараюцца прыдаць рэвалюцыйнаму руху на Заходняй Беларусі нацыяналістычны характар. Стараюцца скіраваць яго ў бок згоды і прымірэння з буржуазнай Польшчай. Рэвалюцыйна-настроеныя масы ўліліся ў арганізацыю Грамады, не падазраваючы таго, што кіраўніцтва Грамады вядзе сваю контррэвалюцыйную работу разам з дэфэнзавай”.

„Як беларускі дзеяч — кажа пасол Кахановіч — я звязаўся з польскай дэфэнзавай, якую я паведамляў аб беларускім руху ў Заходняй Беларусі і памагаў дэфэнзавым ажыццяўляць польскую палітыку ў стасунку да беларусаў”.

„Беларускі Нацыянальны Цэнтр, да якога належалі Луцкевіч, Астроўскі, Дварчанін, Рак-Міхайлоўскі і інш. быў звязан з польскай дэфэнзавай і дзейнічаў пад яе кіраўніцтвам” — кажа таксама Бурсэвіч.

„З самага пачатку свайго існавання Беларускае Пасольскі Клюб, — кажа ён, — падтрымоўваў польскі ўрад і ставіў перад сабой, як галоўнае заданне, барацьбу з савецкай уладай і рэвалюцыйным рухам на Заходняй Беларусі. Кіраўнікі Клубу і ўсе яго члены былі звязаны з дэфэнзавай і ўсю працу сваю вялі паводле ўказанняў дэфэнзавы”.

„Мы выступалі з соймавай трыбуны і на мітынгх з апазыцыйнымі і рэвалюцыйнымі прамовамі, але рабілі ўсё гэта толькі для блізка, каб паказаць масам, што Беларускае Клуб бароніць інтарэсы шырокіх беларускіх мас, а сапраўды паслы Беларускага Клубу ўвесь час вялі перагаворы з польскім урадам і працавалі ў поўнай згодзе з ім і на яго карысць”.

Вось маея „прызнанні” чатырох уцекачоў у савецкі „рай”. Набудзем тут ані бараніць іх, ані асуджваць, няхай гэтае робяць тыя, каторыя іх болей знаюць і з імі супрацоўнічалі. Мы толькі паставім пытанне: якую мэту маюць саветы, узвальваючы на галовы гэтых людзей такія абвінавачванні?

Мэты даволі простыя: пака-

Планы новага польскага асудніцтва.

Німаўла ўжо жо́с на беларускіх зямлях польскіх колоністаў — вайсковых асуднікаў і волных пакупшчыкаў, якія такім ці іншым спосабам займаюць абшары зямлі — поўназямельныя або і бiezземельныя беларускім сialанствам. Аб hetым mnoha писала ў газетach, hromka hawarylasia ў sojmawych pramowach, mnoha bylo pretestaŭ, a na biełaruskaj wioscy ab hetym nie pierastajuć z prykusam hawaryć i ciapier Henaje niezdawoleńnie čula polskaja działaŭnaja administracyja na biełaruskich ziemlach, chiba-ž čuje i ciapier, čula i polskaje hramadzianstwa. Mnohija z polskaha hramadzianstwa, pryznajuć polskaje asadnictwa na našych ziemlach kryŭdnym jak dla biełaruskeha sialanstwa, tak i dla biełaruskaha narodu naahuť, nawet wystupali z damahañniem skasawañnia abo ŭstrymañnia hetaha asadnictwa

Adnak pašla stabilizacyi hetaha asadnictwa, u polskich waršaŭskich hramadzkih kruhoch, jak padaje „Kurjer Wileński” (Nr. 11, 1934), paŭstała dumka ab nowym polskim asadnictwie ŭ našym kraju, ale ŭžo nie wafskowaha, a biezrobotnaha; biezrobotnym robotnikam majuć dawać ziamli i hetak zrabіć z ich ziemiarobaŭ. Ab hetym nowym asadnictwie biezrobotnych „Kur. Wil.” piša miż inšym hetak.

„Projekt asadnictwa na ŭschodnich ziemlach (čytaj: biełaruskaukraińska-litoŭskich — red.) pradbać nasadźwañnie asadnikaŭ hrupami, pa niekalka dziesiatkaŭ asob u hrupie, a heta dzieła taho, kab lepš jany mahli ŭstajać prad nia-prychilna nastrosenaj miastowaj ludnaściaj. Zapas ziamli мае być utworany z działaŭnych abšaraŭ, jakija možna zdabyć pry likwidcyi doŭhu Działaŭnawu Skarbu, pawodle rasparadžeñnia Prezydenta Polskaj Respubliki z dn. 28.X.1933 h. Kožny asadnik dastaŭby chutar ziamli abšaram mienš bolš 12 hektaraŭ. Na

заць перад масамі ў саветах, што ўсе гэтыя людзі, каторых яны даўней баранілі і на чэсьць каторых на кожным мітынгу выносілі слаўныя рэзалюцыі, што ўсе яны праджнікі і контррэвалюцыянэры і што іх ня можна славіць, а трэба іх караць, як шкоднікаў. А каб караць, трэба знайсці прычыну. — І гэту прычыну цяпер знаходзяць аж гэкім подлым спосабам.

Гэтыя людзі былі патрэбны камуністам тут, у Зах. Беларусі, але там яны ім непатрэбны, бо яны беларусы... І як гэтыя людзі, захаўшы туды, не стараліся прыпадабацца маскоўскім „валадарам” (асабліва Рак-Міхайлоўскі, аб чым мы пісалі ў перадавіцы папярэдняга (3) нумару нашай газэты), аднак нічога не памагло. Цяпер зьдзіраюць з іх славу мучаніцтва (усе яны сядзелі ў польскіх турмах), а потым? Потым усё можа быць, можа нават Салоўкі, а можа і горай.

Гэтак заўсёды бывае з тымі, якія ідуць на службу да сільных гэтага сьвету, забываючыся аб сваім народзе. Аб гэтым трэба падумаць усім беларусам, а асабліва кандыдатам у савецкія „ведзьмы”.

budoŭlu i zapačatkawaŭnie hasp-darki koźnaj asady pradbačycca ka-la 5000 zł. Cana zlamli takoha chu-taru maje być kala 4000 zł. Razam utwareŭnie hetkaj nowaj asady ka-štawala-b kala 9000 zł., a hetuju sumu asadniki wypłačwali-b praz niekalka dziesiatkaŭ hadoŭ".

Cikawija woś pahłady hetych war-šaŭskich hramadzkich kruhoŭ na našu kralnu, jany ŭwažaŭć jaje kolonijal-naj terytoryjaj, kudy možna pasłać na pasialeŭnie polskich biezrobotnych ra-botnikaŭ, nadziaľajućy ich na pasia-leŭni zlamloj. Tymčasam treba wie-dać, što hetaja h. zw. uschodnija ziemli nie znachodzjaćca-ž niedzie ŭ Afrycy, kab ab ich palažeŭni faktyč-nym waršaŭskija hramadzki kruhi nia wiedali, a kali sapraŭdy nia wie-dajuć, dyk warta pryhladiecca, a jašče lepš prysłuchacca. Tut u nas żywie husta rassielenaje biełaruskaje i litoŭ-skaje sialanstwa, katoraje žjaŭlajecca pryrodnym žycharstwam hetaha Kraju. Pobač z biełaruskim sialanstwam pa-miž biełaruskich wiośak śladzić u dwa-

ry polski abo rasiejski pan, jaki na sialanstwa daŭno straciŭ uplywy, bo straciŭ ich razam z pryhonnym bizu-nom.

Biełaruskaje sialanstwa ŭ bolšaści maľaziamielnaj i biezziamelnaj daŭ-no ŭžo damahajecca sprawiadliwaj ziamielnaj reformy, majućy nadzieju rapoŭnić i stwaryć ziamielnaja war-štaty pracy z tych zapasaŭ ziamli, ja-kija stanowiać dwornaja abšary. Pry hetym nacyanalnaja świedamaść bie-laruskaha sialanstwa, katoraja tak chuika paddajecca idejam abaronnaha nacyanalizmu, stwaraje warunki dla nowaha polskaha asadnictwa na bie-laruskich ziemlach prosta niemahčy-myja.

Ci polskija waršaŭskija hramadz-kija kruhi, wiedajućy ab hetym, swaich planaŭ wyrakucca, hadać nia budziem, ale śladzić za raźwiciem hetych pla-naŭ i infarmawać naša sialanstwa ab ich musim i budziem.

S. Haras.

Чаго хочам ад царквы?

Адказ на гэтае пытаньне про-сты; хочам, каб Царква пера-стала быць асяродкам дэнацыяна-лізацыі нашага народу і была, згод-на свайму назначэньню, школай хрысьціянскіх ідэалаŭ і жыцьця. Слушнасьць дамаганьняŭ гэтага ня прыходзіцца абасноўваць. Тым-часам з усіх закутаŭ Зах. Беларус-ці даходзяць да нас весткі, што значная часьціна прав. духавен-ства безнаказна займаецца варо-жым нашаму народу палітыканствам, зьневажаюць найсьвяцейшыя па-чуцьця сваіх пасомых. Беларускае праваслаўна-царкоўнае грамадзян-ства ўжо няраз зьвярталася да Выш. Дух. Уладаŭ, прасячы іх запыніць гэнае нездаровае зьявішча ў жыць-ці нашай Царквы. Аднак усе гэныя нехрысьціянскія выступленьні часткі прав. духавенства і да сьняня не запынены.

Не здаволілі Выш. Дух. Улады і тыя просьбы, здаваленьне якіх безпасярэдне залежыць ад іх. Да сьняня няма яшчэ ніякае белару-скай праваслаўнай рэлігійнай літэ-ратуры для праваслаўнага белару-са. Да сьняня справа беларусізацыі царкоўнага жыцьця pozytyŭna ня

вырашана; спосаб адношаньня да гэтай справы больш чым непа-важны. На ўкраінскіх землях прад-бачыцца ўкраінізацыя Царквы (укра-інізацыя багаслужэньня, правачы епіскап, украінскі склад кансысто-рыяŭ і т. д.), а на нашы землі пры-значаюцца (згодна з прэсавымі ве-сткамі) архіеп. Панцялейман і епі-скап Сымон, абодва ведамыя ра-сейцы.

Гэта факты, якія насоўваюць думкі, што нават і для духоўных Уладаŭ просьбы, адны толькі про-сьбы, зьяўляюцца незразумелымі. Ня ўжо пры нашых мінімальних дамаганьнях апрача просьбаŭ па-трэбны яшчэ іншыя выступленьні, можа падобныя пачаеўсім, каб па-сьля ўжо Дух. Улады дакорліва абураліся, — чаму гэныя просьбы не адбываліся ў больш лагоднай форме?

Сапраўды, — мы ўсьцяж про-сім ня зьдзекавацца над нашымі пачуцьцямі, — прамаўляць у белару-скай мове проповедзі ды навучань-не веры, даць народу рэлігійна-ўзгадаваўчую літэратуру, — а нашы просьбы не здаваліваюцца і мусіць толькі таму, што мы толькі просім.

Українская коопэрацыя.

(30-тыя ўгодкі коопэратыўнай працы).

Першую ўкраінскую коопэра-туўную праграму абвесьціў В. На-гірны ў 1882 годзе ў Галіччыне. Акцыя В. Нагірнага ў супалцы з акцыяй А. Нычя даляла ў 1883 го-дзе да заснаваньня Народной Тор-говлі, як цэнтральнай крамы. У 1898 годзе засноўваецца Крэдыто-вы Краёвы Саюз, які становіцца асяродкам арганізацыі ўсялякага роду коопэратываŭ сярод украін-скага насельніцтва ў Галіччыне.

У 1904 годзе гэты Саюз набі-рае права ўстанаўленьня рэвізораŭ для сваіх саюзных коопэратываŭ. У тым-жа 1904 годзе паўстае Краё-вы Рэвізыйны Саюз, які аб'ядны-вае 284 коопэратывы з 44.000 сябра-мі. У 1907 годзе арганізуецца Краё-вы Саюз Малачарскі, які цяпер займае ў украінскім жыцьці пачэ-снае месца, а пазьней арганізую-цца і іншыя саюзы. У 1911 годзе Краёвы Рэвізыйны Саюз аб'ядны-вае 4 краёвыя цэнтралі і звыш 500 саюзных коопэратываŭ з 165.000 сябрамі.

Пасьля вайны Краёвы Крэды-товы Саюз зьмяніў свой статут і стаўся Цэнтральным Коопэратыўным Банкам, а Краёвы Рэвізыйны Саюз пашырыў свой статут і стаўся Рэві-зыйным Саюзам Украінскіх Коопэ-ратываŭ.

Агулам кажучы, украінская коопэрацыя ўжо сільная і яна зьяў-ляецца адной з галоўных падстаŭ да сьветлай будучыні народу.

Для Беларусаŭ гісторыя ўкраін-скага коопэратыўнага руху зьяў-ляецца добрым прыкладам дзеля ўтварэньня адной з важных асноў эканамічна-грамадзкага жыцьця — беларускай коопэрацыі.

п-к.

Украінцы атрымоўваюць свайго епі-скапа, украінскую мову ў багаслу-жэньні і т. д. а гэта мусіць таму, што ўмелі ня толькі прасіць...

Вось думкі, якія паўстаюць пры назіраньні шматгадовых нашых про-сьбаŭ. Аднак мы яшчэ просім.

Мік. Галубовіч.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Новы гурток Бел.Инстыт. Гасп. і Культуры. Надоячы заснаваўся ў в. Анісімавічах, Баранавіцкага пав., новы гуртом Бел. Инст. Гаспа-даркі і Культуры, які цяпер лега-лізуецца ў адміністрацыйных ула-даŭ. Цяжка паўставаць гэтага роду бел. арганізацыям, аднак белару-ская вёска ў гэтым кірунку нату-жвае сілы. А гэнае натужваньне на-шага сялянства і ёсьць зарукай, што нацыянальная справа ў наро-дзе ўжо ня спыніць.

Лекцыя. У студэнскім „Т-ве Бе-ларусаведы пры У.С.Б.“ у нядзелю 28-га г. м., а гадз. 5-й п. п. адбу-дзецца чарговая лекцыя на тэму „Беларуская этнографія за 15-ць гадоŭ“ (1919—1934). Чытае абс. М. Пяцюкевіч. Адбудзецца ў галоўным будынку УСБ, у залі VII-ай.

Зьезд ТБШ і падгатоўка да яго. Даведваемся, што мае незадоŭ-га адбыцца агульны зьезд Т-ва Бе-ларускае Школы. Ініцыятарам ця-перашняга зьезду зьяўляецца відо-мая і нявідомая апазыцыя супроць сучасных сяброŭ Галоўнай Управы Т.Б.Ш. На віленскім грунце, як нас інфармуецца, гэтай відомай апа-ратурай зьяўляюцца „слаўныя малай-цы“ Тарасюк і Міска, каторыя пад-гатаўляюць апазыцыю супроць „нацдэлаŭ“ на зьезд, — каб зьезд ТБШ перадаў галоўную ўладу гэ-тай арганізацыі куманіі, з Карпо-вічам — рэдактарам „Бел. Газеты“ на чале.

Азэфайшчына працуе — „заве-шаньне“ Акружнай Управы Т.Б.Ш. у Беластоку. Апошнімі часамі азэ-фаўшчына калія ТБШ. у Беластоку так заварушылася, што гэтым за-варушэньнем уцягнула арганізацыю ў такі нерат, што ані ўзад ані ўпе-рад. А выглядае яно менш-больш гэтак. Пачаліся з усіх бакоў, а пе-раважна з падзямельня, атакі на кіраўніцтва Управай Т.Б.Ш. Мейкі Лешчынскі зьмясьціў адкрытае пісь-мо ў „Бел. Газэце“ аб фальша-ваньні ў Т-ве Бел. Школы прата-колаŭ. Гэтым даносамі зацікавілася паліцыя, а адміністрацыйныя ўлады завесілі дзейнасьць Управы Т.Б.Ш. у Беластоку. Няма ў гэтай спра-ве памагла і сама „Бел. Газэта“.

Dr. St. Hrynkiwicz.

Брушны тифус.

Chwaroba zaraznaja. Wyklykajuć jaje bakteryi ŭ formie paľačak (zawucca paľački Kocha i Ebertha). Bakteryi lučyŭšy tym ci inšym ślacham da strawatraŭ-čaha aparatu, u pieršuju čarhu da tonkich kišak, nadta chutka rastuć.

Chworaś wyjaŭlajecca ahulnaju ślabaściu, chwory narakaje na bol haľawy, nieachwotu da jady, niadušaś. Potym prychoďzić trasca, a za jeju ha-račka, štoraz wialikšaja: pad kaniec I-ha tydńia da-choďzić da 40° i bolš. Na druhim tydńi chwaryby jazyk žoŭta-bieľy, suchi, son trywožny, wialikaja smaha. Temperatura ŭwieś čas wysokaja, kala 40°. Na hetym tydńi možna ŭbačyć na bruchu i hrud-zloch čyrwonuju wysypku, jakaja prapadaje, kali nacisnuć palcam čyrwonaje miesca, časta pry hetym bywaje suchi kašal. U kiškach šmat hazaŭ, dziela taho żywot uzduŭšysja, burčeŭnie ŭzdoŭž toŭstych kišok, najmacniej pad prawaju padskabnaju wakoli-caju. Wyparažnieŭnie wadzianistyja, koleru hara-chwianki. Wyparažnieŭnie nia nadta častyja, 2—4 razy na dzień, biez asabliwych bolaŭ.

Na treci tydzień haračka mlenšaja, son lepšy, chwory bolš badžorny. Adnak heta najbolš niebia-šplečnaja para chwaryby. Kali tolki nia budzie na-ležnaha nahladu za chworym, lohka zrobiecca wiali-ki krywatok u kiškach. Krywatok heny z ranaŭ ŭ tonkich kiškach.

Na čačwierťm tydńi harački ŭžo nia bačym. Chworyja majuć apetyt, samapačućcio štoraz lepšaje. Pobač z mahčymaściu krywatoku, što žjaŭla-jecca najbolšaju tutaka niebiašpiekaju, mahčymja jašče i inšyja zaminy na ślachu azdaraŭleŭnia — heta mianoŭna: zapaleŭnie lohkich, zapaleŭnie wu-cha, u žančyn u ciažku škidyš, asłableŭnie serca i h. d.

Padčas traplajecca tak-ža, što tyfus brušny nadta lohki. Haračka zusim niewialikaja, chwory nie pakidaje swaje zaŭsirodnaje pracy. Nažal i ŭ he-nych lohka chworych možna bajacca tych samych komplikacyjaŭ, z jakich asabliwa ciažkaja — kry-watok z pahrozaŭ smierci.

Tyfusnyja paľački, jak była ŭžo hutarka, u naj-bolšym liku razrastajucca ŭ kiškach. Zhetul jany

mohuć lučyć u ślaziionku, u kroŭ, a z krywi da nyrak (bakteryi buduć u mačy), da lohkich (bakte-ryi ŭ ślinie i sploŭkach chworaha). Zrazumiela, što ŭ pieršuju čarhu buduć paľački ŭ wyparažnieŭniach.

Wažna, kab dobra mieć na ŭwiecie henyja mahčymaści zarazy, kab najlahčej abaranicca ad chwaryby. Dyk usie wyparažnieŭni, sploŭki sabirać u asobnuju pasudzinu, dobra dezynfekawać (zabiwać, ačyščać ad bakteryjaŭ) i potym wylivać u adumy-słowa wykapanyja jamy. Henyja jamy treba kapać tak, kab z ich wada nia lučyła ŭ studniu ci rečku, ci staŭ.

Wada nadta wažnuju maje rolu ŭ raspaŭ-śiudžwaŭni tyfusu. Na tyfus chwarejuć nie tamu, što pjuć sahreŭšysja chaloďnuju wadu, a tamu, što pjuć wadu niačystuju. Prykład: niechta pje maľako. Pašla maľaka zachwareŭ ciažka na żywot. Karowa zdarowaja i maľako było zusim dobraje. Nichto tolki nie padumaŭ ab tym, što haspadynia nasiła ŭ dajnicy chuścio na raku U chacie spaľasnuła dajnicu wadoju sa studni, adnak tam astalisja jašče bakteryi tyfusu. Čaj ciapier niechta napjecca tako-ha syroha maľake!

Dyk woś čamu treba być hetak aściarožnym z wadoju, dzie pasusiedzku niechta zachwareŭ na tyfus. Usludy, u cywilizawanych staronkach, dziar-žawa rupicca ab sanitarnaj achowie žycharstwa i dziela hetaha rehularna zahadwajuć tam pasyłać wadu da adumysłowych ustanowaŭ bakteryjołohič-nych dziela dośledaŭ, ci nliama ŭ wadzcie baktery-jaŭ tyfusu. Usieŭna robicca biaspłatna. Pa bolšych miestach, tam, dzie joś wadaprawody, na stancy-jach wadaprawodnych kožny dzień pasyłaŭ na dośled wadu. Woś miž inšym dzie pryčyna taho, što tyfusu šmat bolš na wioścy.

Kali nia majem peŭnaści, ci wada zdarowaja ci nie, dyk budziem pić, brać da warywa, da paľa-skaŭnia wadu wyklučna pierawaranuju; u wadzcie, jakaja kipiela, nliama paľačak tyfusu.

Nahlad za chworym u chatniaj abstanoŭcy i ŭmowach asabliwa na wioścy nadta ciažki. Ciažka dla chatnich, — usiaho dobra nia zrobieć, nia hle-dziaćy na klopoty wialikija. Było-b lepš u lakarni. Kali niemahčyma addać da lakarni, dyk, pa mieri mahčymaści, chworaha treba addzalić ad zdaro-wych, kab žmienšyć akazil da zaražeŭnia. Najlepš, kali dahladacimieć chworaha tolki adna aseba. Kali

heta ŭletku, a najčašciej tyfus bywaje ŭletku, dyk dobra chworaha z chaty zabrać da kamory, wyki-nuŭšy ztul usieŭna, pakidajućy tolki paściel, zed-lik i ložka. Toj, chto dahladaje chworaha, čaj my-je akuratna z myłam lizolem ruki, wychodziaćy da zdarowych. Dobra kab pry chworym taja aseba była ŭ balachonie i škidała jaho wychodziaćy.

Paściel mianiać jaknajčašciej. Pierad myćciom treba jaje wymačyć u 30° 5% lyzoli. Inakš lohka moža zarazicca toj, chto mycimie chu-ścio, nie kažućy ab tym, što budzie z toju rakoju, na jakoj takaje chuścio budzie myć. Usieŭna, čym karystajecca chwory, treba dezynfekawać (ačyščać), kali maje toje ŭziać u ruki zdarowy.

Praz usiu ahwarobu da piataha tydńia ježa tolki redkaja abo kaša padobnaja, prykladam: nie-kalki razoŭ na dzień pa šklancy maľaka, poliŭki z mukoju, jajkami, ci mannaŭ, abo aŭsianymi kru-pami; kawa, harbata, krychu wina. Telki na 8—9 dzion pašla harački možna dać sucharoŭ, krychu miasa i pamaľu wiarnucca da narmalnaje jeży.

Paľaskać (abo wycirać) rot dezynfekcyjnymi lekami. Kali ŭ chacie nliama ničoha, dobra mieć paru kaplaŭ jodu na šklanku pierawaranaje wady.

Kali nadta mučaje i abniađuŭwaje haračka zrabić wannu na 14°—24° (značycca, ŭziać wady z chatniaje temperatury); kali nliama wanny — pa-liwać chworaha takuju samaju wadoju.

Na zatrymaŭnie żywata — lewatywu. Kali ž mučajuć nadta hazy ŭ żywacie, abkrucić żywot ruč-nikami, namočanymi ŭ chaloďnaj wadzcie. Na wol-naść żywata — kropļaŭ ad wolnaści (opii) pa 20 krop-laŭ 1—2 razy ŭ dzień.

Pry krywatakach lažać na plačoch, lod kłaści na żywot. Mohuć pamahčy i kropli na wolnaść.

Nadta blizkaja i padobnaja da tyfusu chwa-roba — paratyfus. Wyklykajacca inšaju bakteryjeju. Abjawy samaje chwaryby amal takija samyja, jak pry tyfusie. Pačynajacca mo' tolki bolš raptoŭna, adnačasna mo' chutčej kančajacca.

Usie zaściarohi adnosna ŭmowaŭ i wymohaŭ sanitarnych i lačeŭnia tyja samyja, što i pry tyfusie.

Praces nad biełarusami na pakaz.

Sawlety, jak wiadoma, čas ad čas robiac sudowija procesy pakaznyja. Pracesy hetkija kamunistyčnyja ŭłady zwyčajna arhanizujuć zahadzia, jakija paśla, usloroŭna jak u teatry, razyhrywajucca ŭ Sudzie. Abwinawačanyja na hetkich sudoch, abo złomlenyja stracham ciałkoj kary, abo padkuplenyja abiacaniam swabody, zwyčajna haworać toje, što patreba Sawietam. Robiac Sawlety hetkija procesy na toje, kab usiu białdu za niaŭdačy kamunistau u ich palitycy ekanamičnaj i nacynalnalnuj złażyć na kaho inšaha i kab takim čynam ašukawać narod i ŭkrywacca ad jaho hniewu.

Woś-ža ŭ chutkim čaście ŭ Miensku hetki proces-teatr maje adbycca nad niadaŭna aryštawanymi biełarusami hramadaŭcami i zmahancami. Zhary možna dahadacca, što ŭsia ci-

kawaść hetaha procesu budzie ŭ tym, što abwinawačanyja, jak kaža pahaworka, buduć brachać na swoj chwost, buduć „pryznawacca“, što jany... nacydemy, ahienty polskaj defenzywy, što ščyra raskajwajucca ŭ swaich „prawinach“ i što „prawilnaj“ pryznajuć socyjalnuju i nacynalnalnuju palityku sawietaŭ.

Hety pakazny proces nad biełarusami ŭ Miensku maje adbycca adnačasna z takim-ža procesam nad ukraincami ŭ Charkawie.

Cikawa ŭrešcie adznačyć, što jak proces nad biełarusami tak i nad ukraincami maje adbycca byccam u suwiazl z wykryciem u Sawietach palityčnaj arhanizacyi, jakaja supolnymi siłami biełarusau, ukraincaŭ i litwaŭcaŭ imknułasia da poŭnaj niezaleŭści hetych narodaŭ.

Biełarus adrywajucca ad Sawietaŭ.

Staršynia CIK Sawieckaj Biełarusi Čarwiakoŭ na apoŭnim zasiedaŭni CIK SSRR. u Maskwie skazaŭ pramowu, u katoraj wykazaŭ, što Biełarus ad SSRR. adrywajucca. U hetaj pramowie Čarwiakoŭ napadaŭ na biełaruskich separatystau, abzywajučy ich zdradnikami i prawakatarami, a ŭsio za toje, što chočuć Biełarus adarwać ad SSRR. Zakidaŭ im, što białruć hroŭy ad zachodnich imperjalistaŭ, a hałoŭna ad fašystaŭskich arhanizacyjaŭ u Polšcy i ŭ Niemiečcy-

nie. Najbolš lajaŭ Čarwiakoŭ njabožyka prafesara lhnatoŭskaha za toje, što jon byŭ siabram hałoŭnych kamunistyčnych orhanaŭ i adnačasna byŭ biełaruskim nacynalnistam. Jaho adnadumcy, kryčaŭ Čarwiakoŭ, chacieli ŭ praciahu 5 hadoŭ tak źmianić biełaruskuju mowu, kab jana stałasia dla maskaloŭ zusim niezrozumiełaj. Z hetaj pramowy widać, kolki padchalimstwa i lakajstwa ŭ biełaruskich kamunistau prad Maskwoj.

Wykanaŭca zahadaŭ Maskwy Dombal — dyktatar B. S. S. R.

Dawiedwajemsia, što faktyčnym apryčnikom Maskwy ŭ Radawaj Biełarusi źjaŭlajecca ciapier Dombal. palak. Hety dyktatar Sawieckaj Biełarusi pa zahadu Maskwy prawodzić ciapier čystku kamunistyčnaj partyi BSSR i denacyjanalizacyju ŭschodniaj Biełarusi, a pry hetym, dzie dasca, i polonizacyju biełarusau-katalikoŭ. Hety sluha Maskwy, dušačy biełarusau i ŭsio biełaruskaje ŭ Sawieckaj Biełarusi,

rusi, kab nie zapynialisia maskoŭskija wialikadziaržaŭnickija ŭplywy, siamtam pašyraje ŭplywy polskaha nacynalizmu; hetymi dniami atkryty polskija školy ŭ zasłaŭskim wokruzle i prywiezienny z Polšcy ŭ BSSR. 1.500 tysiać polskich hramafonnych plit. Słowam, Dombal wiedaje, što robić, a rabota jaho dahodna Maskwie i polskamu nacynalizmu.

Čarhowaja achwiara ŭ maskoŭska-kamunistyčnaj kataŭni.

Razam z inšymi „hramadaŭcami“ i „zmahancami“ aryštawany takža i b. pasol u polski Sojm F. Wałyniec, jak siadzić u nowazbudawanej turmie ŭ

Miensku, h. zw. „Amerykancy.“ Nas informujuć, što Wałyniec nia wytrymaŭ śledztwa GPU, dzie prawodził inkwizycyja, i zwarzacieŭ.

Zabojca Huryna aryštawany ŭ B.S.S.R.

Dawiedwajemsia, što miż inšymi biełarusami aryštawany tak-ža Klincewič, jak padčas procesu Hramady zastrelit u Wilni Huryna, što fihura waŭ u akcie abwinawačannia Hramady hałoŭnym ŭświedkam. Huryn śpiarša byŭ kamunistym, a paśla ich zdradzit i byccam ŭmat čaho wiedaŭ ab

Hramadzie. Klincewič za zabojstwa Huryna asudžany polskim sudam na doŭhija hady turmy i abmieneny ŭ Sawiety. Klincewiča bałšawiki buduć sudzić za zabojstwa Huryna, na katoraha sami-ż jany i nackawali jaho. Bałšawikam, jak bačym, usloroŭna, im aby sudzić!

Kamunisty wysialajuć biełarusau z Sawieckaje Biełarusi.

U Miensku zwolnili z turmy troch biełaruskich dziełačoŭ: Ściapanowiča, Kaliniča i Knyšyna. Astacca ŭ SSRR. pazwolena tolki Kaliniču, a Ściapano-

wiča i Knyšyna wysialajuć zahranicu: pieršy jedzie ŭ Francyju, a druhi ŭ Rumyniju.

Sojmawyja wystupiełni polskaj apazycyi.

Hetymi dniami adbyłasia plenarnaje sabrańnie Sojmu, na jakim padniałasia bura; pracuŭniki ŭradu padali prapazycyju razhladzić sprawu bićcia i ździeku palicyi nad sialanstwam zachodniaj i siarodniaj Haliččyny. Heta prapazycyja była śpiešnaj i śpiešnaść jaje matywawaŭ pas. Krysa, zaznačajučy, što padčas pacyfikacyi ŭ Haliččynie addzieły palicyi ździekawalisia

nad nasielnictwam. Bili maładych i starych, mužčyn i žančyn. Prociŭ hetaj prapazycyi wystupiŭ uwieś polski Klub B.B. (Dino № 16, 1934).

— U konstytucyjnaj kamisii padčas razhladańnia sanacyjnaha projektu źmieny Konstytucyi, sojmawaja apazycyja wykazałasia ŭsia prociŭ źmieny, pry hetym wostra krytykujučy hety projekt konstytucyi.

Tajny wajenny sajuz Francyi z Sawietami.

Zahranicnyja hazety padajuć, što miż Francyja i SSRR. podpisan tajny wajenny sajuz Francuski min. Pol Bonkur pajedzie da ŭschodnich sajuźnikaŭ Francyi nahawarwać ich, kab

prystupili da hetaha sajuzu. Hety sajuz, reč zrazumiełaja, moža dawiaści da wajny. Słowam, prybližajemsia da nowaha wyrašeńnia miżnarodnych spraŭ.

Mandžuryja i Manholija z carom Pu—I.

Paśla ŭtwareńnia „niezależnaj“ Mandžuryi, Japonija imkniecca ŭtwaryć tak-ža „niezależnuju“ Manholiju. Dla hetych dziaržaŭ maje być karanawany na cara Pu—I, ciapierašni prezident

Mandžuryi. Słowam, Japonija ŭ Azii zawodzić paradki paazijacku, a Eŭropa na heta pryhladajecca i tolki placyma paciskaje.

Sud nad b. wučniami Biełaruskaj Himnazii ŭ Nawahradku.

Dnia 16 i 17 studnia 1934 h. ŭ Nawahradku adbyłasia sud nad byŭšymi wučniami Biełaruskaj Nawahradzkiej Himnazii; abwinawačanyja: Hul, Alaksiejewič, Jeŭtuchoŭskaja, Hławinskaja, Chańko. Winar, Černik, Aniščyk, Litwin, Noryk i Haŭrylik. (Noryk i Haŭrylik nia byli wučniami himnazii ad 1931-32 školnaha hodu.). Baranili ich adw. Zaštoŭt-Sukiennickaja z Wilni, adw. Pawluć z Nawahradka, adw. Humešer i adw. Roździestwienski. Sud pryznaŭ usich abwinawačanych winny-

mi na asnowie pakazańnia Aniščyka i Černika, jakija pryznalisia da winy i zasudzit Alaksiejewiča, Chańku i Litwina na 2 hady i 6 mies. z pazbaŭleńniem prawou na 5 hadoŭ, reštu abwinawačanych na 1 hod turmy z pazbaŭleńniem prawou na 2 hady, pryčym Jeŭtuchoŭskaj, Hławinskaj, Noryku, Aniščyku i Černiku kara zawiešana na 3 hady. Pieradsudowy aryšt nikomu nie zalicany. Abarona padała apelacyju.

Roznyja wiestki.

Z POLŠCY.

Uzrost biezrobotnych. U kancy śnieжня 1933 h. wa ŭsiej Polšcy naličyli 342 tysiać asob biezrobotnych. U śniežni 1932 h. było biezrobotnych 212 tysiać. Uzrost biezrobotnych za hod—na 130 tysiać asob. U hetym macy naličwajucca ŭ Polšcy biezrobotnych 386,825 asob.

Żydoŭskaje wojska. Časta ŭžo spatykajucca ŭ Polšcy ŭ haradach i i miastečkach mašyrujučyja addzieły żydkoŭ. Heta addzieły żydoŭskaj wajskowaj arhanizacyi. Hałoŭnym Kaman-dantam hetaj arhanizacyi źjaŭlajecca rasiejski żyd Żabotynski, jak prabywaje ŭ Francyi ŭ Paryży. Heta arhanizacyja kala Wařawy maje specyjalnuju školu instruktaraŭ, u jakoj wučycca bolš 100 żydkoŭ. Hetyja instruktary, byccam aficery, zakładajuć nowyja wajskowyja addzieły i abučajuć żydkoŭ. Hetkich instruktaraŭ żydoŭskaj wajskowaj arhanizacyi jość u Polšcy kala 2000 asob.

T-wa Raźwićcia ŭschodnich Ziamiel. U Polšcy mnohija, a polskija palityki dyk i nadta, „dbajuć“ ab našym Kraju. Niadaŭna zasnawałasia specyjalnaje „T-wa Raźwićcia ŭschodnich Ziamiel“, jakaje nawiazała luč-naść z „Wilenskimi Pramysłowa-Handlowym Sajuzam“, ab jakim my ŭ swoj čas pisali, i pačynajuć ŭžo dzie-jać razam. Słowam, „apiakujucca“ z usich bakoŭ.

Adnolkawyja wazy. Hazety padajuć, što Rada Ministraŭ pastanawiła, kab u Polšcy byli adnolkawyja wazy. Ab wykanańni hetaj pastanowy budzie asobnaje rasparadžeńnie. Słowam, wazy buduć pad adzin fason.

Statystyka narodnych škol. U Polšcy jość u hetym školnym hodzie 27.277 narodnych škol z wučycialami 80,552 asob. U hetych školach wučycca 4 623.714 dziełec.

Biezrobotnyja jaduć sabak. Hazety padajuć, što ŭ Łodzi biezrobotnyja jaduć sabak. Nadowiačy byŭ uk-radzienny sabaka ŭ Antona Mahlera. Palicyja pačala šukać i rassledziła, što sabaku ŭkraŭ Walerjan Sulbowič, jak zabit jaho i źjeŭ. Sud zasudzit Sulbowiča na 7 dzion aryštu.

Pomniać ab lužyckich serbach. Hazety pawiedamlajuć, što ŭ Wařaŭskim Uniwersytecie budzie katedra mowy lužyckich serbaŭ. Heta maleŭki sławianski narodzik, jak żywie ŭ Niemiečczyne, a jak ad niemieckaj „apieki“ čuć dychaje. Woś-ža Palaki dumajuć, pasabić jamu hora harawać. Usio heta dobra, ale jšče było b lepš, kab Palaki i na slabie pahladzieli, jak u ich żywiecca biełarusam, litwaŭcam i ukraincam.

Uzrost biady i ŭzrost pensijaŭ. Polski ŭrad, nia hledziačy na ciałki čas, zamiest abnizić, nadbawił sabie pensii. Ciapier buduć atymiliwać: premjer — 6,450 zał. u miesiac, ministr — 4,300, wice-ministr — 3,225, dyrektor departamentu — 1,750, načalnik addziełu — 1,100 i kiraŭnik referatu — 724 zał. u miesiac. Jak bačym, ništo sabie henych panoŭ miesiačnaja pensyja, a biednym aby wydzieržać!

Z ZAHRANICY.

Arhanizawanaje sialanstwa pieramahaje. Amerykanskija sialanie, dobra zarhanizawaŭšysia, papraŭlajuć swoj byt. U wakolicach Čykaho siala nie pastanawili padniać canu na małako, bo susim było tannaje i pačali zabastoŭku: ništo nawokał Čykaha na 100 ml nie pawioz i nie panios ma-

łaka ŭ horad. Kab wyjhrać zabastoŭku, sialanie zarhanizawali swaju strażu, jakaja zapyniała aŭtamebili, a nawat i ciahniki, dawoziačyja małako zhaloku ŭ horad. Małako padaražela. Z hetkaj stojkaściasialanstwa ličycca i dziaržaŭnaja ŭłade; prezident Rus-welt zažadaŭ ad parlamentu, kab wyznačyŭ na sialanskija patreby 2 milijardy dalaraŭ i heta suma pojdzie na zapamohu ziemlarobstwa.

Boliwija i Parahwaj wajujuć. Hetyja dziaržawy — respublikli znachodziasia na kantynencie amerykanskim. Jany miż saboju wajujuć ŭžo bolš hohu. Wajna pačalasia za terytoryju, dzie ahledzili naftowyja žaroły. Spiarša hetaja terytoryja ništo nie cika-wiŭsia. Na Kalady jany byli zaklučyŭšy mir, a pa ŭświacia ŭžnoŭ pačali waja-wać.

Dalar apadaje. Sučasny prezident Zł. Št. Ameryki Ruswelt specyjalna wladzie da abnizeńnia wartaści dalara. Dalar U S.A. maje abnizicca da paławiny dasiuleńniej swajej cany.

Hoład i śmierć. U Wienie (Aŭstryja) apublikawana brašura d-ra Amende ab hoładzie ŭ SSRR. D-r Amende dakazwaje, što ad hoładu ŭ Sawietach pamiorla 5—6 milionaŭ narodu.

Bałycka-Biełamorski kanał — 140.000 mučanikaŭ. Letaš bałšawiki končyli budawać Bałycka-Biełamorski kanał, jak i zlučaje Bałyckaje mora z Biełym moram. Hety kanał daŭžynioj 226 kilometraŭ zbudawany praz paŭ-tara hodu. Kapali kanał 150.000 nia-wolnikaŭ — niaščasnnych saslancaŭ, jakija swaimi rukami pierakapali 7 milionaŭ kub. metraŭ ziamli i 2 mil-jony kub. hranitnaj skały. Padčas he-taj ciałkaj kataržnej pracy zhinuła pry budowie kanału 140 000 asob, mahiły jakich ablahli abepaŭ praz usiu daŭ-žyniu kanału.

Rańniłaja wiasna i haračaje leta. Byŭšy prafesar marskoj akademii ŭ Budapeście d-r M. Hanko apublika-waŭ swaje prarocctwy ab pahodzie ŭ najbližszych hadoch. Jon prarakuje, što studzień, luty i sakawik siol. h. buduć pahodnyja, biez wialikich mara-zoŭ. Wiasna budzie rańniłaja, leta budzie haračaje. Leta 1935 h. budzie chałodnaje. Strašennyja śpieki buduć u 1943 h. Ad 1945 h. temperatura budzie panižacca i ŭ 2000 hodzie budzie śmiarotny choład. Jasnaja reč, što my nie dačakajem, kab da kanca prawieryć, ci praŭdu kaža praf Hanko.

Z KRAJU.

Wybary ŭ hminnyja rady. Ciapier adbywajucca wa ŭsim Kraju wybary ŭ hminnyja rady. U niekatorych pawietach wybary zakončany, a ŭ niekatorych jašče adbywajucca. Adbywajucca jany tak, jak adbylisia ŭ rady hramadzkijs; zacikaŭleńnie ŭ sialanstwie hetymi wybarami nijakaje, bo jany adbywajucca tolki ŭ peŭnym kruhu „wybranych“ asob u hramadzkijs rady.

Na hetu halinu hramadzkoŭha żyćcia adnak treba zwaročwać bolš ŭwa-hi i ŭ hetaje żyćcio ŭwachodzić treba kožnamu, chto moža pracawać na hramadzkiej niwie.

Žachliwyja zdareńni. U w. Žyż-niewo, Wialejskaha paw., nadowiačy padčas ėwiečennia Stralcoŭ zastreleny stralec Wacł. Łubnieŭski. Zdareńnie henaje — niasumyslnaje.

Kala Lidy, miż Gaŭjej i Lidaj, najechaŭ ciahnik na furmanku. Skut-kaŭ strašnych nia było.

